

"ЎЗБЕКИСТОНДА АЁЛЛАРНИНГ ХУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ВА ЗЎРАВОНЛИҚДАН САҚЛАШ: ДАВЛАТ ТАШАББУСЛАРИ ВА ИСЛОҲОТЛАР

Шодиева Мадинабону Бобир кизи

Тошкент давлат юридик университети талабаси

Аннотация: Мазкур мақолада Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва уларни тазйиқ ва зўравонликдан сақлаш бўйича амалга оширилаётган ислоҳотлар таҳлил қилинади. Давлат томонидан ушбу соҳани мукамаллаштириш мақсадида қабул қилинган ташаббуслар, жумладан, Бош прокуратурада алоҳида бошқарма ташкил этилиши, молиявий қўллаб-қувватлаш учун махсус жамғарманинг ажратилиши, аёллар учун реабилитация ва мослаштириш марказларининг яратилиши каби чоралар муҳокама қилинади. Бунда, гендер тенглигини таъминлаш ва аёлларнинг ҳуқуқий ҳимоясини кучайтиришга қаратилган давлат сиёсатининг асосий йўналишлари кўриб чиқилади.

Калит сўзлар: ҳуқуқларни ҳимоя қилиш, тазйиқ ва зўравонлик, гендер тенглиги, реабилитация марказлари, Бош прокуратура, давлат сиёсатининг ташаббуслари, молиявий қўллаб-қувватлаш.

Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва тазйиқ ва зўравонликдан сақлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар мукамаллаштирилмоқда. Давлат томонидан уялиган ташаббуслар, хусусан, Бош прокуратурада алоҳида бошқарма ташкил этиш ва молиявий қўллаб-қувватлаш учун махсус жамғарма ажратиш, аёлларни реабилитация қилиш ва мослаштириш марказларини ташкил этиш каби чоралар, бу соҳадаги муаммоларни ҳал қилиш ва гендер тенглигини таъминлашга қаратилган муҳим қадамлардир.

Шу билан бирга, Президентимиз таъкидлаганидек, аёлларни замонавий билим ва касб-хунарларга ўқитиш ва уларнинг жамиятдаги ўрнини мустаҳкамлаш бўйича олиб борилаётган ишлар давом эттирилади. Ушбу чоралар билан хотин-қизларнинг фаолияти ва мавқеини янада яхшилаш мақсад қилиб қўйилган.

Ушбу дастур орқали хотин-қизларнинг таълимга бўлган кириш имкониятлари яхшиланмоқда ва уларнинг олий таълимга бўлган иштиёқлари кўпаймоқда. Фоизсиз кредитлар ва давлат бюджетидан тўловларнинг қопланиши таълимни молиявий кўмак билан таъминлайди, бу эса аёлларнинг билим ва касб-хунарларга эга бўлишига кенг йўл очади.

Шунингдек, мазкур дастур хотин-қизларнинг таълимга бўлган қизиқишини янада кучайтириш ва уларнинг ижтимоий ва иқтисодий ролини янада мустаҳкамлашга қаратилган ижобий қадам ҳисобланади.

Сўнгги пайтларда Ички ишлар вазирлиги ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тизимида хотин-қизлар масалалари бўйича алоҳида бўлим, шунингдек, жойлардаги ички ишлар органларида хотин-қизлар масалалари бўйича инспектор ҳамда психолог лавозимлари жорий этилгани уларни ҳар томонлама ҳимоя қилиш масаласига алоҳида эътибор қаратилаётганининг далилидир. Шунингдек, Адлия вазирлиги томонидан хотин-қизларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини оширишга йўналтирилган онлайн ўқув курслари тизими ишлаб чиқилиб, алоҳида электрон платформа яратилди.

Мамлакатимизда тадбиркорлик соҳасида хотин-қизларнинг фаолиятини кўпайтиришга катта эътибор берилмоқда. Президент фармонида мувофиқ, оилавий тадбиркорликни ривожлантириш учун кенг миқёсдаги қўллаб-қувватлаш чоралари белгилаб берилди ва

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-SENTABR

ANDIJON, 2024

молиявий манбалари аниқланди. Хусусан, 2022 йилда хотин-қизларнинг бизнес-лойиҳаларини молиялаштириш учун 1 триллион сўм ажратиш режалаштирилган.

Мазкур дастур доирасида ажратилаётган маблағларнинг 4 триллион сўми тадбиркорлик ва даромад топишга қаратилган фаолият билан шуғулланиш ва ишини кенгайтиришга ҳаракат қилаётган хотин-қизларга йўналтирилади. Шунингдек, тадбиркорликка янги қўл ураётган хотин-қизларга ажратилаётган субсидия миқдори 7 миллион сўмдан 10 миллион сўмга оширилади, бу эса уларнинг бизнесини ривожлантириш учун қўшимча имкониятлар яратди.

Яна бир муҳим ислохот сифатида, 2022-2024 йилларга мўлжалланган “Бизнес аёллар” дастури қабул қилинди, унинг доирасидаги лойиҳалар учун 8 триллион сўм маблағ ажратилади. Бу дастур хотин-қизларни тадбиркорликка кенгроқ жалб қилиш, уларнинг бизнес фаолиятини қўллаб-қувватлаш, инвестициялар киритиш ва экспортни рағбатлантириш мақсадларига қаратилган.

Хотин-қизларга ўз бизнесини ташкил этишда ёрдам бериш, тадбиркорлик ғояларини амалга оширишини қўллаб-қувватлаш, иқтисодий аҳволи оғир аёлларни меҳнат бозорида талаб юқори бўлган касбларга тайёрлаш ва ишга жойлаштириш мақсадида Республика ва ҳудудий хотин-қизлар тадбиркорлик марказлари ташкил этилди.

Қишлоқ жойларида вақтинча ишсиз аёллар ва умумтаълим мактаблари битирувчиларини тадбиркорликка йўналтириш ва молиявий саводхонлигини ошириш мақсадида онлайн “Biznes klinikalar” ташкил этилди.

2021 йилдан бошлаб, хотин-қизларни тадбиркорликка кенгроқ жалб қилиш ишини самарали амалга ошириш учун Халқ банкнинг республика, вилоят ва туман (шаҳар) тузилмаларида хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш бўйича ўринбосар лавозимлари жорий қилинди. Шунингдек, хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантириш ва улар учун иш ўринларини яратиш мақсадида 6 ойлик имтиёзли давр билан кредитлар ажратиш амалиёти йўлга қўйилди.

Шу билан бирга, давлатимиз раҳбари жамиятда тадбиркор аёллар сонини 25 фоиздан 40 фоизга ошириш мақсадида 2022–2024 йилларга мўлжалланган махсус дастур ишлаб чиқишни белгилади. Бунинг учун ҳар бир банкда аёллар учун алоҳида ўринбосар лавозимлари яратиш ва Халқ банки, Агробанк ҳамда Микрокредитбанкларда аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш бўйича махсус тузилмалар ташкил этиш режалаштирилган.

Иқтидорли қизларни раҳбарликка тайёрлаш ва улар билан тизимли ишлаш мақсадида таълим муассасаларида махсус захира ташкил этилди. Сўнгги уч йил давомида Президент стипендияси ва бошқа махсус стипендияларнинг 48 фоизи хотин-қизларга насиб этган.

Бугунги кунда Ўзбекистонда олий таълим муассасаларида таҳсил олаётган қизлар сони 365 мингдан ошиб, улар умумий талабалар сонининг 47 фоизини ташкил этмоқда. Магистратурада ўқиётган қизлар сони ҳам кескин ошиб, 2019 йилдаги 4488 нафардан 2021 йилга келиб 13 600 нафарга етган. Шунингдек, олий таълим тизимида илмий-тадқиқот ишларида фаолият олиб бораётган аёллар сони 2,4 мингдан ошган. Улардан 1300 дан зиёди фан доктори (DSc), 1100 нафардан ортиғи эса PhD илмий даражасини олиш учун изланишлар олиб бормоқда¹.

Президентимизнинг ташаббуслари билан жамиятда олима аёлларнинг сонини ошириш учун янги имкониятлар яратилмоқда. Жорий йилдан бошлаб, докторантура йўналишида хотин-қизлар учун ҳар йили камида 300 тадан мақсадли квота ажратилиши режалаштирилган.

Шу билан бирга, бу ишлар тизимли равишда ташкил қилиниши ва мувофиқлаштирилиши учун Оила ва хотин-қизлар давлат қўмитаси ҳузурида “Олима

¹ <https://yuz.uz/news/mustahkam-oila-faol-xotin-qizlar-jamiyat-farovonligini-belgilaydi>

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-SENTABR

ANDIJON, 2024

аёллар жамияти” тузилиб, унинг фаолиятини қўллаб-қувватлаш учун ҳар йили 50 миллиард сўм ажратилади. Бу жамият илм-фанда катта ютуқларга эришган аёлларни жипслаштириб, уларга ўз билим ва истеъдодларини кенгроқ намоён қилиш имконини беради².

Шу билан бир қаторда, аёлларнинг жамиятдаги ролини мустаҳкамлаш ва уларнинг турли соҳалардаги иштирокини ошириш мақсадида Бухоро вилоятида махсус лойиҳа ишлаб чиқилди. Лойиҳа аёлларнинг таълим олиш имкониятларини кенгайтириш, раҳбарлик лавозимларидаги улушини қўпайтириш ва иқтисодий фаолликларини қўллаб-қувватлашга йўналтирилган. Шунингдек, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва ижтимоий ҳаётдаги иштирокига қўмақлашиш мақсадида давлат ва жамият ҳамкорлигида кенг қўламли чора-тадбирлар белгиланган.

REFERENCES:

1. Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма - Саидова Л., Умарова Ш., Абулхасан Д., Шотурсунова Н. - Аёлларга нисбатан тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш бўйича қўлланма [Матн] : қўлланма / Л.А. Саидова, Ш. Умарова.-Тошкент: Baktria press, 2021. - 26 б
2. <https://plus.rbc.ru/news/5dda0b867a8aa967dba741ba>
3. <https://www.newsfactory.su/ru/economy/330243-v-ssha-poyavilsya-spetsialnyj-bankdlya-zhenschin>
4. Women's Entrepreneurship Strategy SEA Public Statement. URL: <https://www.ic.gc.ca/eic/site/sea-ees.nsf/eng/ey00049.html> (07.02.2022)
5. <https://immigrant.today/canada/14416-novye-vozmozhnosti-dlja-zhenshinpredprinimatelej-v-kanade.htm>
6. Impact to-date: BDC Capital's Women in Technology Venture Fund invests in 25 companies. URL: <https://www.bdc.ca/en/about/mediaroom/news-releases/bdc-capitalwomen-technology-venture-fund-invests-in-25-companies>
7. <https://www.goodnewsfinland.com/ru/opinion/o-zhenshhinah-predprinimatel'yah/>
8. <https://www.norway.no/ru/russia/norway-russia/news-events2/murmansk/news/-----/>
9. <https://asaf-today.ru/s032150750000696-7-1/>
10. <https://www.samdu.uz/cy/news/38497>
11. <https://yuz.uz/news/mustahkam-oila-faol-xotin-qizlar-jamiyat-farovonligini-belgilaydi>
12. <https://xabar.uz/post/ayollarning-jamiyatdagi-rolini-kuchaytirish-boyicha>

² Women's Entrepreneurship Strategy SEA Public Statement. URL: <https://www.ic.gc.ca/eic/site/sea-ees.nsf/eng/ey00049.html> (07.02.2022)